

**Doświadczenia we wdrażaniu RLKS
z punktu widzenia LGD
w Województwie Kujawsko-Pomorskim**

**Partnerstwo
„Lokalna Grupa Działania
Bory Tucholskie”**

Chojnice, 30.09.2021r.

Województwo Kujawsko-Pomorskie

27 Lokalnych Grup Działania

w tym:

- 20 wiejskich

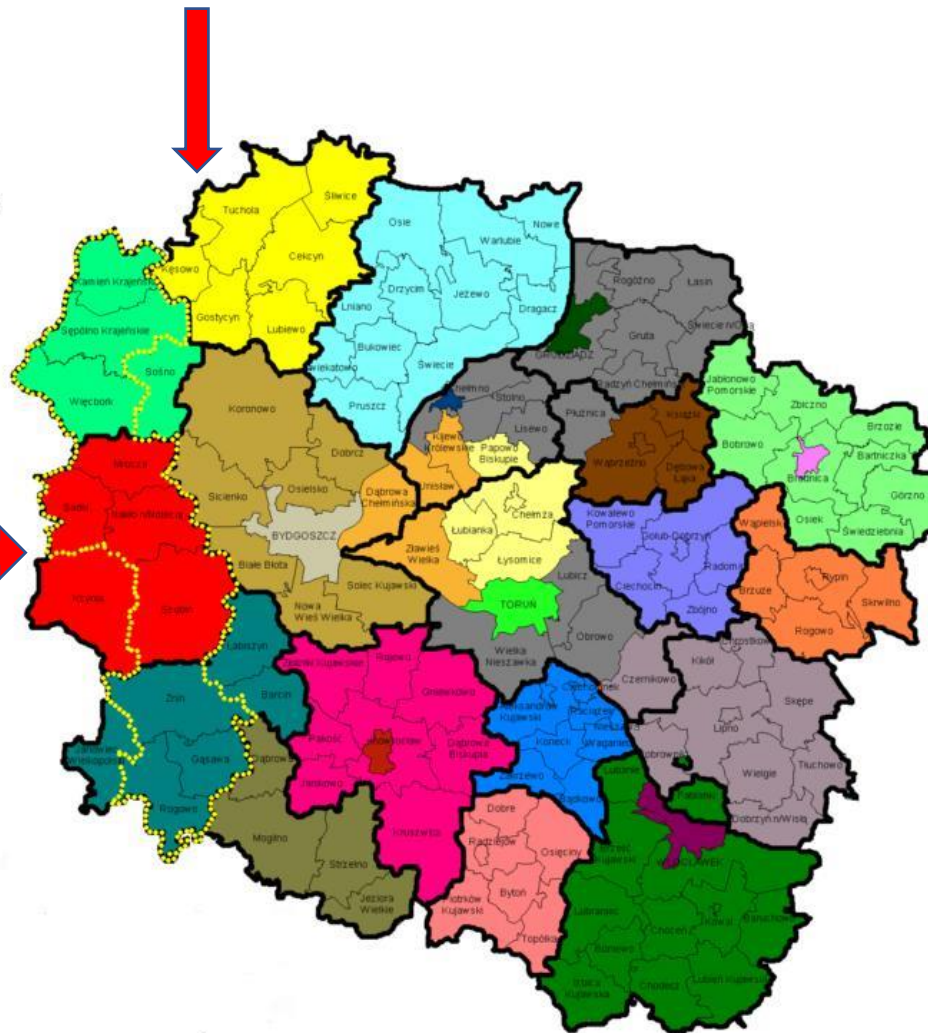
- 18 EFRROW + EFS + EFRR

- 1 EFRROW + EFS + EFRR + EFMR

- 1 EFRROW

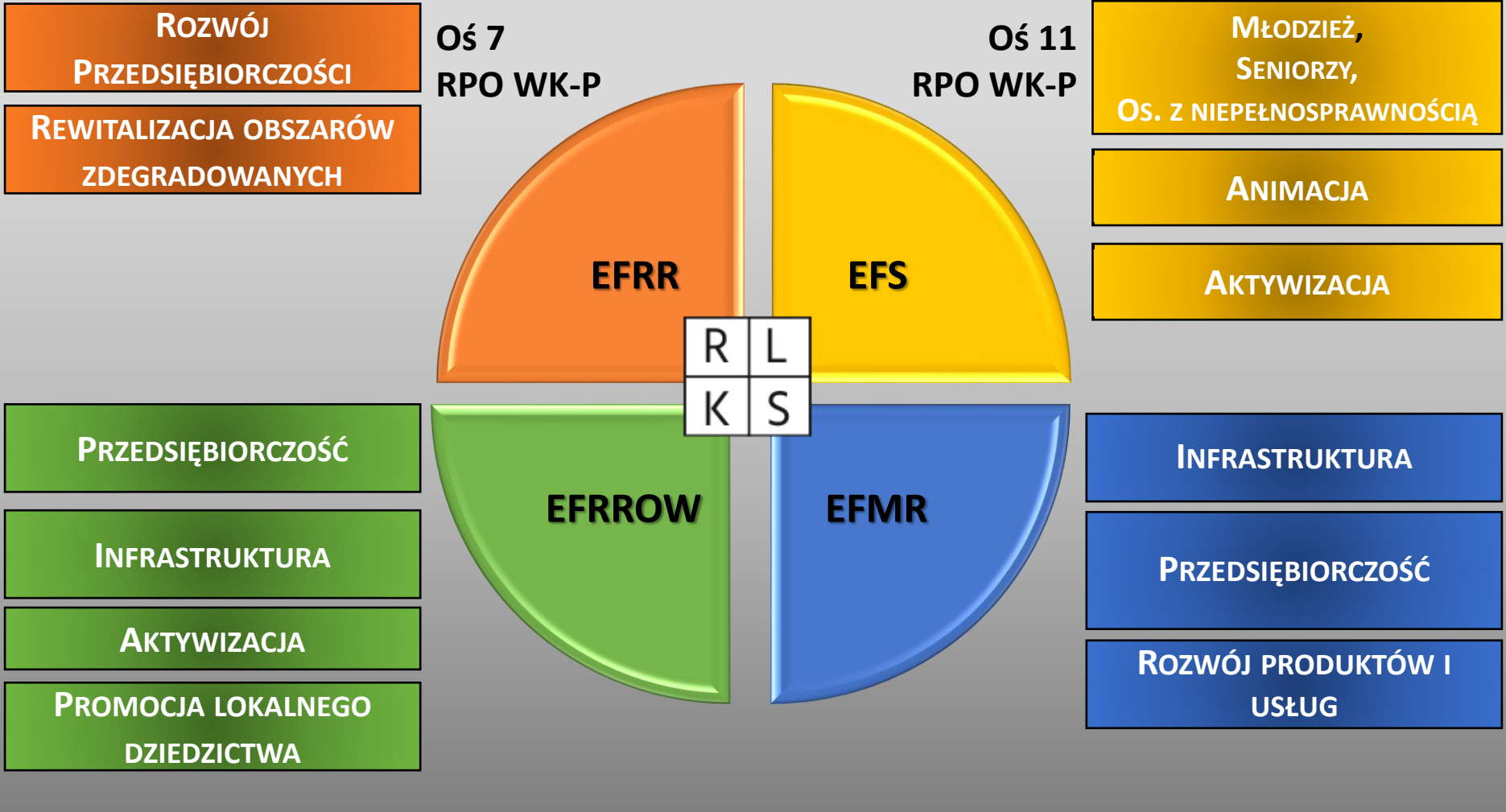
- 7 miejskich (EFS)

+ 1 LGR

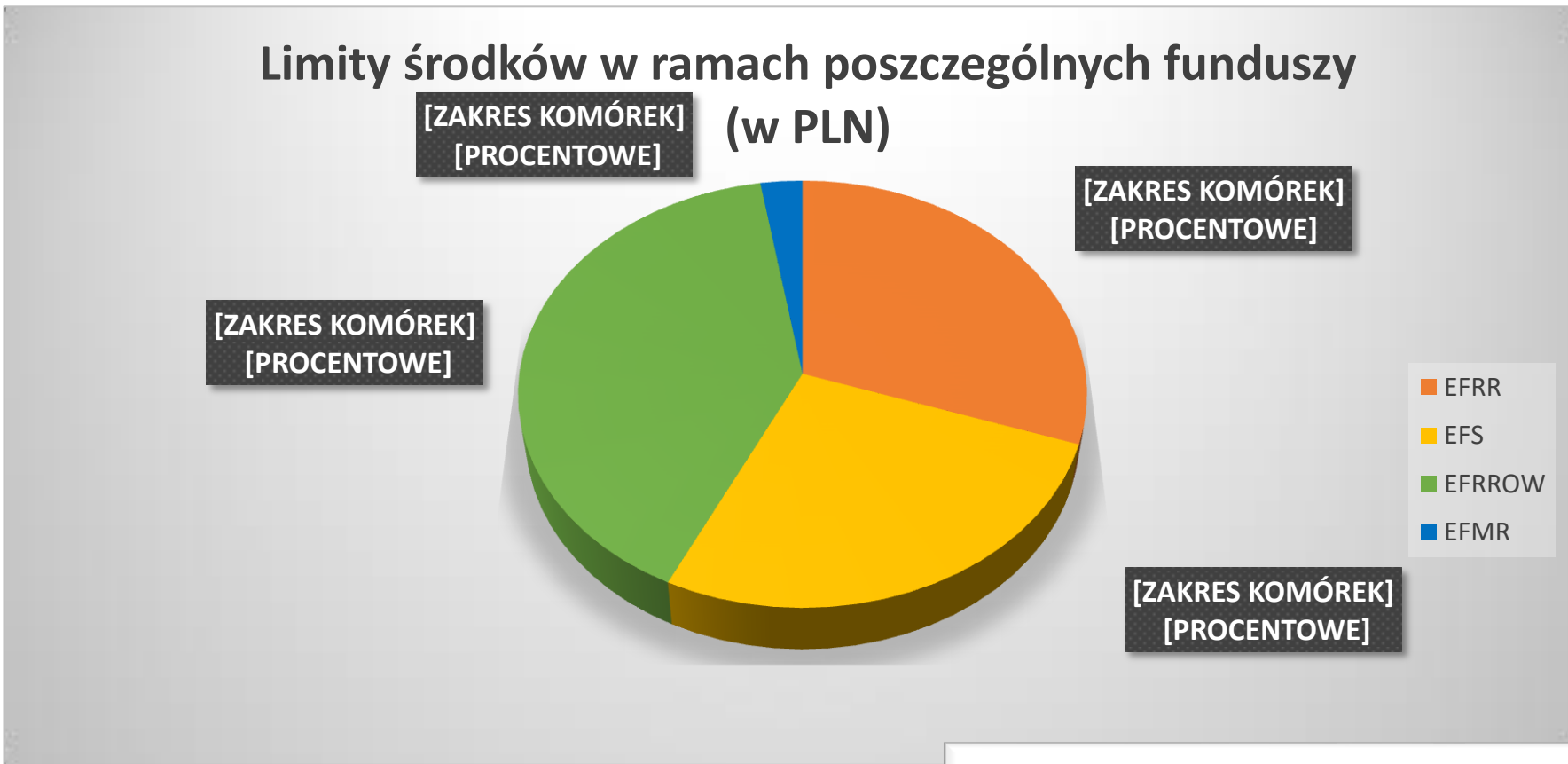

R	L
K	S

Informacje ogólne

Informacje ogólne

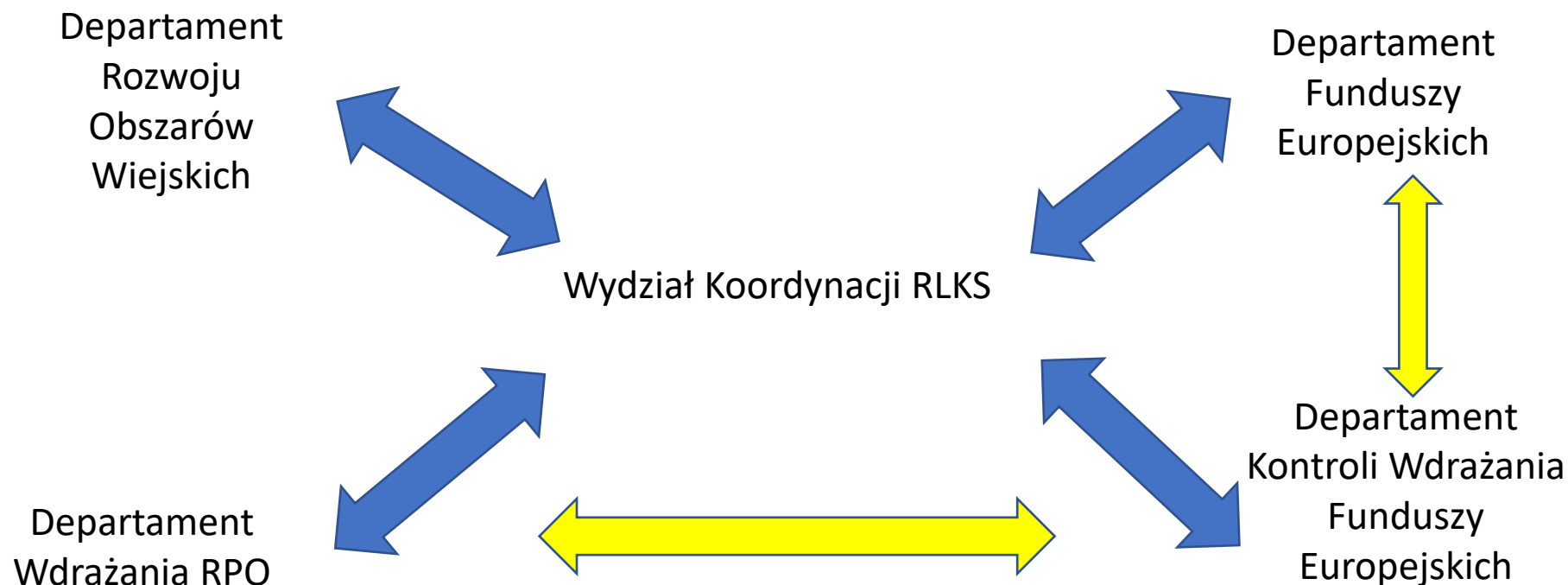

na realizację instrumentu RLKS przeznaczono łącznie
111 017 166,62 euro (444 068 666,47 zł)
z EFS, EFRR, EFRROW, EFRM

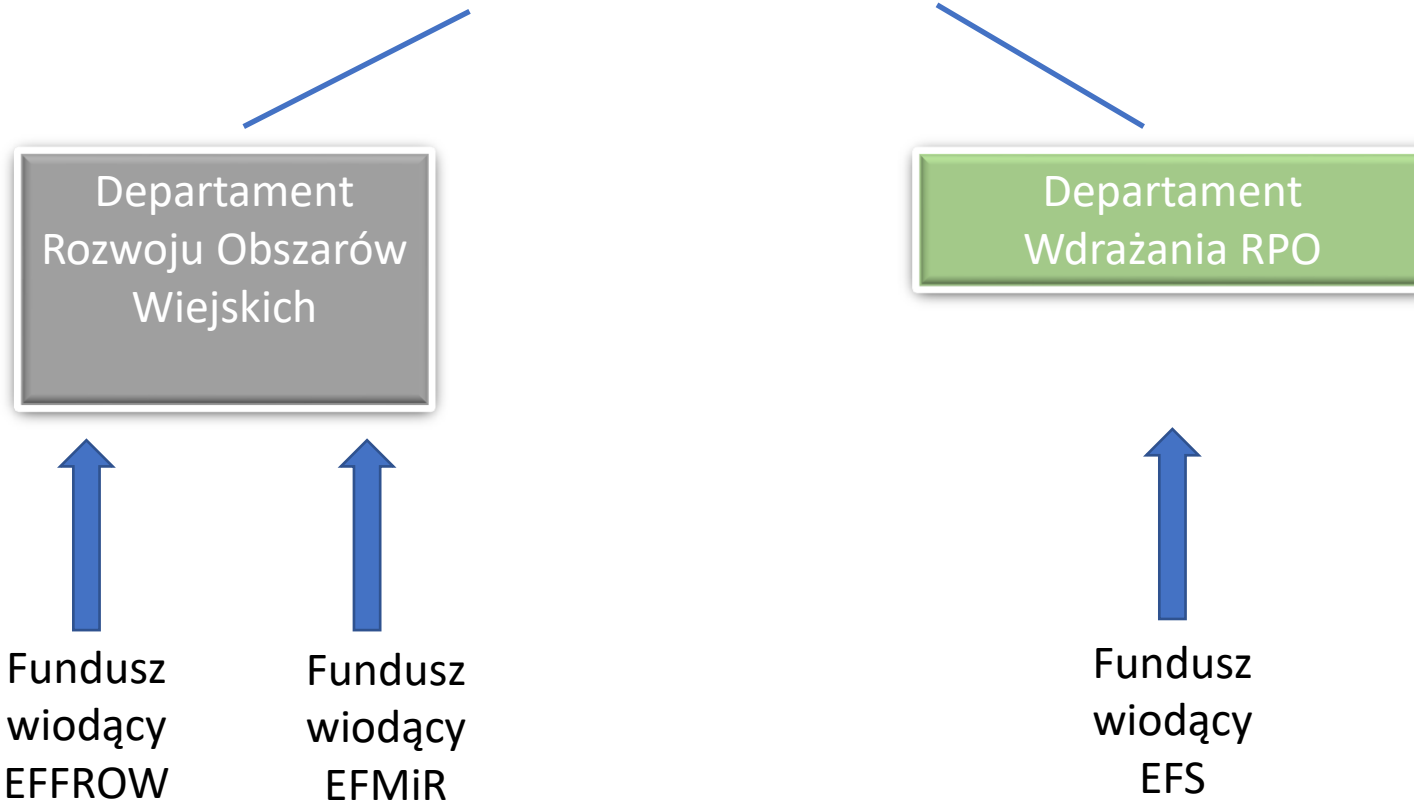

Komórki SW zaangażowane w realizację instrumentu RLKS

Koszty bieżące i animacja

Zalety realizacji instrumentu RLKS z punktu widzenia LGD

- ✓ Łatwiejszy dostęp do środków RPO dla „mniejszych” projektodawców (mechanizm projektów grantowych)
- ✓ RLKS to metoda na rozwiązywanie lokalnych problemów zarówno na obszarach wiejskich jak i miejskich (LGD miejskie/wiejskie, kierowanie interwencji tam gdzie jest ona potrzebna)
- ✓ Budowanie kapitału społecznego – obserwowany rozwój oraz wzrost aktywności lokalnych organizacji pozarządowych (założenie: projekty aktywizujące mieszkańców społecznie/zawodowo realizowane w głównej mierze przez podmioty spoza sektora finansów publicznych)

Zalety realizacji instrumentu RLKS z punktu widzenia LGD

- ✓ Możliwość realizacji wachlarza różnorodnych działań w ramach LSR (nie tylko związanych z turystyką i rekreacją oraz zachowaniem lokalnego dziedzictwa – domena EFRROW)
  - ✓ wspieranie mieszkańców znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji - działania w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa, w tym aktywizacja społeczno-zawodowa
  - ✓ granty na rozwój lokalnej przedsiębiorczości - wspieranie innowacji, tworzenie miejsc pracy,
  - ✓ inkubatory przedsiębiorczości,
  - ✓ możliwość „ożywienia” licznych obiektów infrastruktury (zwłaszcza świetlic wiejskich) wybudowanych/zmodernizowanych w ramach „rozwoju infrastruktury służącej ożywieniu społeczno-gospodarczemu – rewitalizacja,
- ✓ wzrost rozpoznawalności LGD na obszarze,
- ✓ poszerzenie grona partnerów (OPS, PCPR, OWES)
- ✓ profesjonalizacja działań LGD – budowanie standardów pracy (merytoryczne i proceduralne), planowanie,
- ✓ LGD jako organizacja „parasolowa” wspierająca sektor pozarządowy – platforma przepływu informacji, wymiany doświadczeń

Towarzystwo Miłośników Ziemi Śliwickiej „KNIEJA”

Klub młodzieżowy w Śliwicach: "Bo jak nie my, to kto...?"

14 dzieci i
młodzieży w
wieku 6-13
lat,
zagrożonych
ubóstwem lub
wykluczeniem
społecznym

6 osób z
otoczenia

uczniowie
szkoły
podstawowej
w Śliwicach

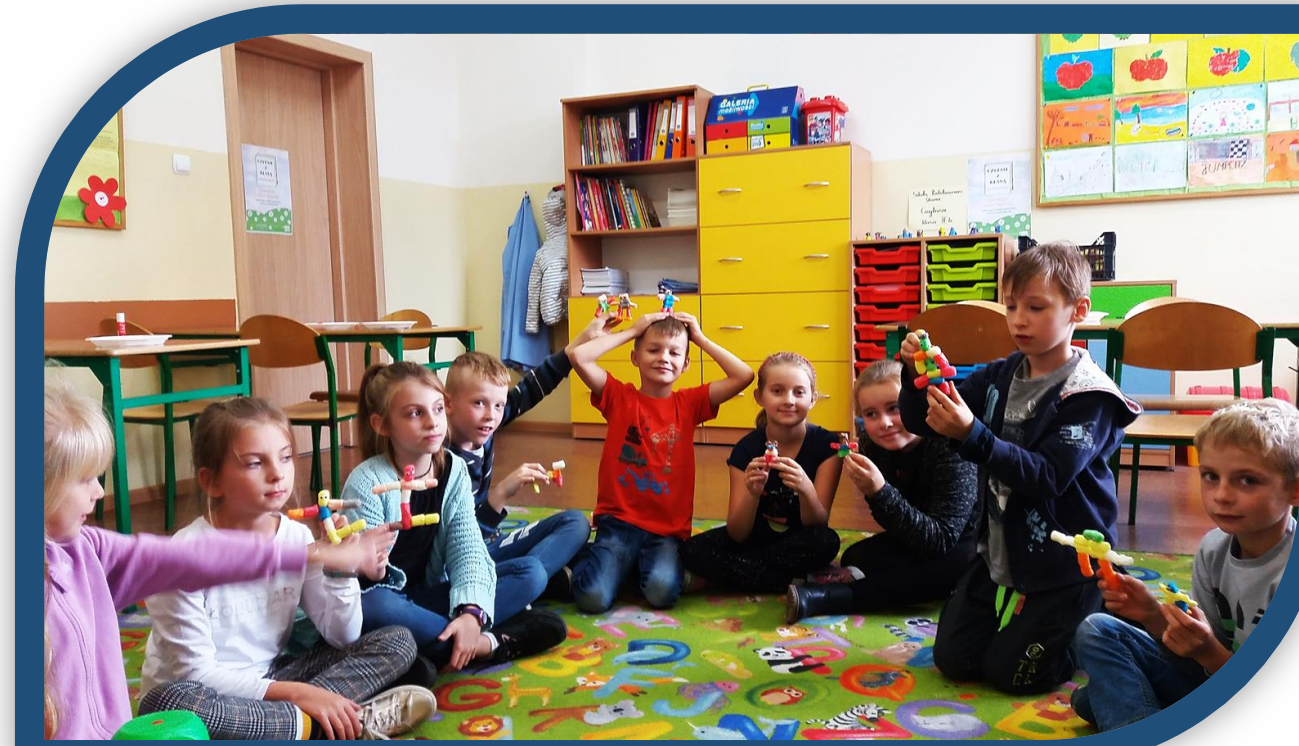
Towarzystwo Miłośników Ziemi Śliwickiej „KNIEJA”

Klub młodzieżowy w Śliwicach: "Bo jak nie my, to kto...?"

Spotkania w klubie 2x w tygodniu
przez 27 tygodni

- Zajęcia animacyjne
- Zajęcia edukacyjne – wyrównawcze
- Wsparcie psychologa
- Zajęcia z dietetykiem

Towarzystwo Miłośników Ziemi Śliwickiej „KNIEJA”

Klub młodzieżowy w Śliwicach: "Bo jak nie my, to kto...?"

Zajęcia animacyjne:

- zajęcia rękodzielnicze, w tym szycie na maszynie toreb wielokrotnego użytku, elementów stroju na bal karnawałowy
- sportowe (grupa „Biegające Śliwice”)
- muzyczne
- ratowniczo – medyczne (ratownik medyczny z Gminy Śliwice)
- kulinarne (z KGW)

Towarzystwo Miłośników Ziemi Śliwickiej „KNIEJA”

Klub młodzieżowy w Śliwicach: "Bo jak nie my, to kto...?"

Wyjazdy i wycieczki

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

KLUB MŁODZIEŻOWY W ŚLIWICACH

"BO JAK NIE **MY** TO KTO...?"

Hufiec ZHP
Tuchola
im. Bohaterów Walk
o Wolność Ziemi Tucholskiej

ZHP Hufiec Tuchola

Harcerska Akademia Umiejętności Społecznych

Harcerska zasada „Wychowanie młodszych przez starszych pod okiem dorosłych”

12 dzieci i młodzieży w wieku 6-18 lat, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym

6 osób z otoczenia

dzieci z Gminy Tuchola

**Hufiec ZHP
Tuchola**

Im. Bohaterów Walk
o Wolność Ziemi Tucholskiej

ZHP Hufiec Tuchola - HAUS

Klub młodzieżowy

15 spotkań x 6 godzin

Pomoc psychologiczna

**Terapia grupowa (radzenie sobie z
trudnymi emocjami i stresem)**

Biwak harcerski (3-dniowy)

Obóz 5-dniowy

Zajęcia artystyczne i sportowe

ZHP Hufiec Tuchola - HAUS

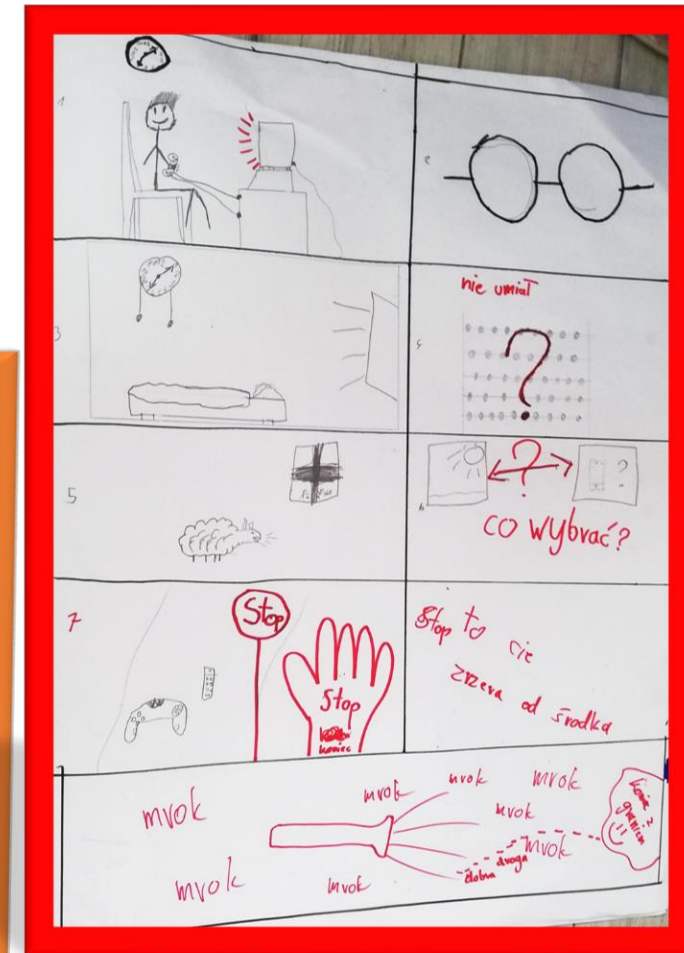
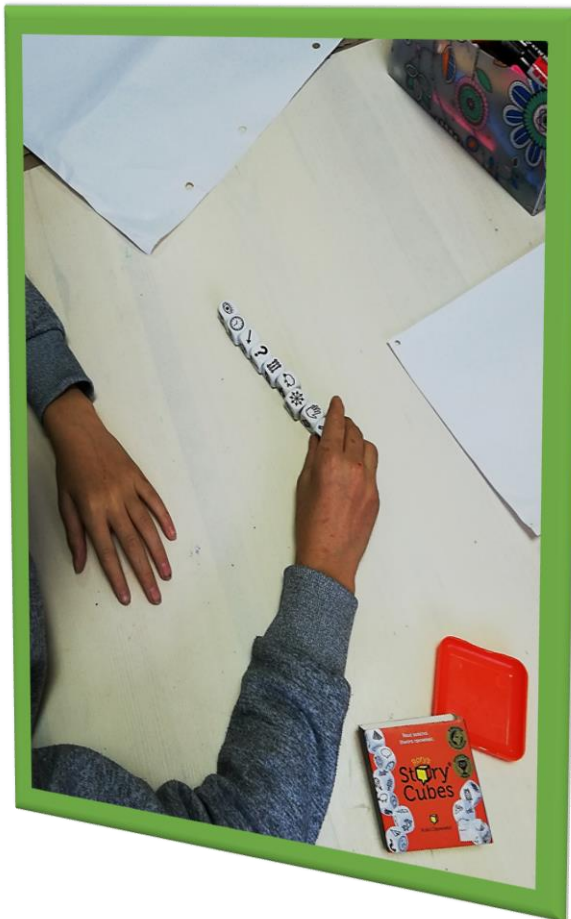

„Dzisiaj na zajęciach HAUS odbyły się zajęcia "Bezpieczny Internet", na których zajmowaliśmy się szansami i zagrożeniami związanymi z użytkowaniem Internetu.(...)

ZHP Hufiec Tuchola - HAUS

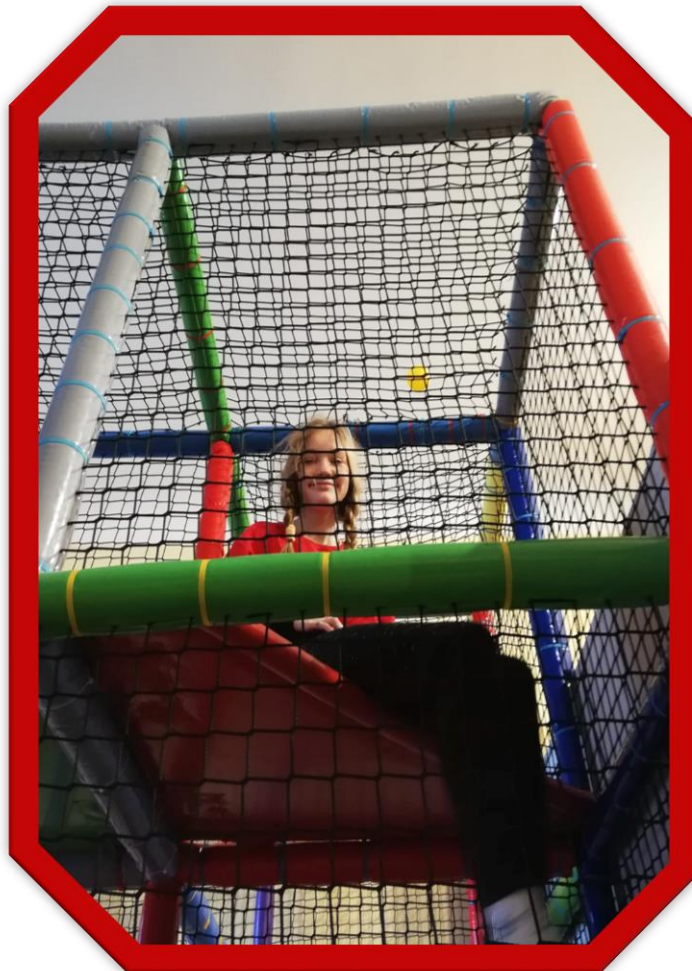
(...) Przygotowywaliśmy mapy myśli, komiksy oraz grę planszową...

ZHP Hufiec Tuchola - HAUS

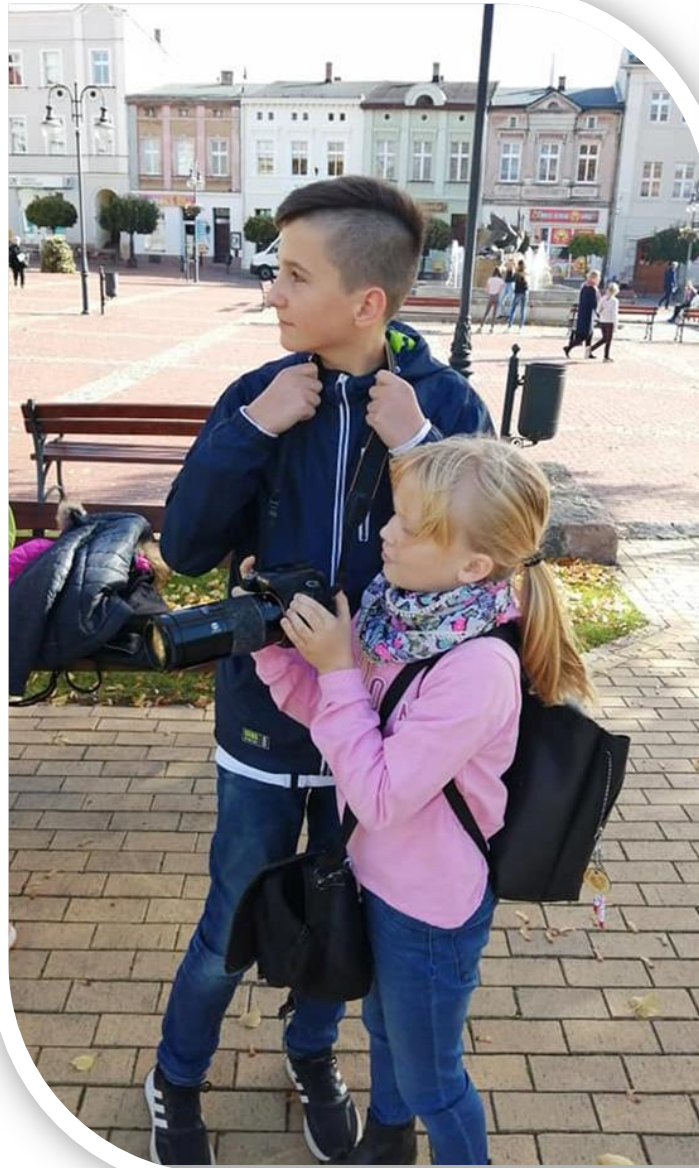
- (...) Odbyło się także spotkanie z Panią psycholog i warsztaty plastyczne, na których przygotowaliśmy kartki świąteczne oraz kalendarze adwentowe. Odwiedziliśmy także salę zabaw Tucholiki.

ZHP Hufiec Tuchola - HAUS

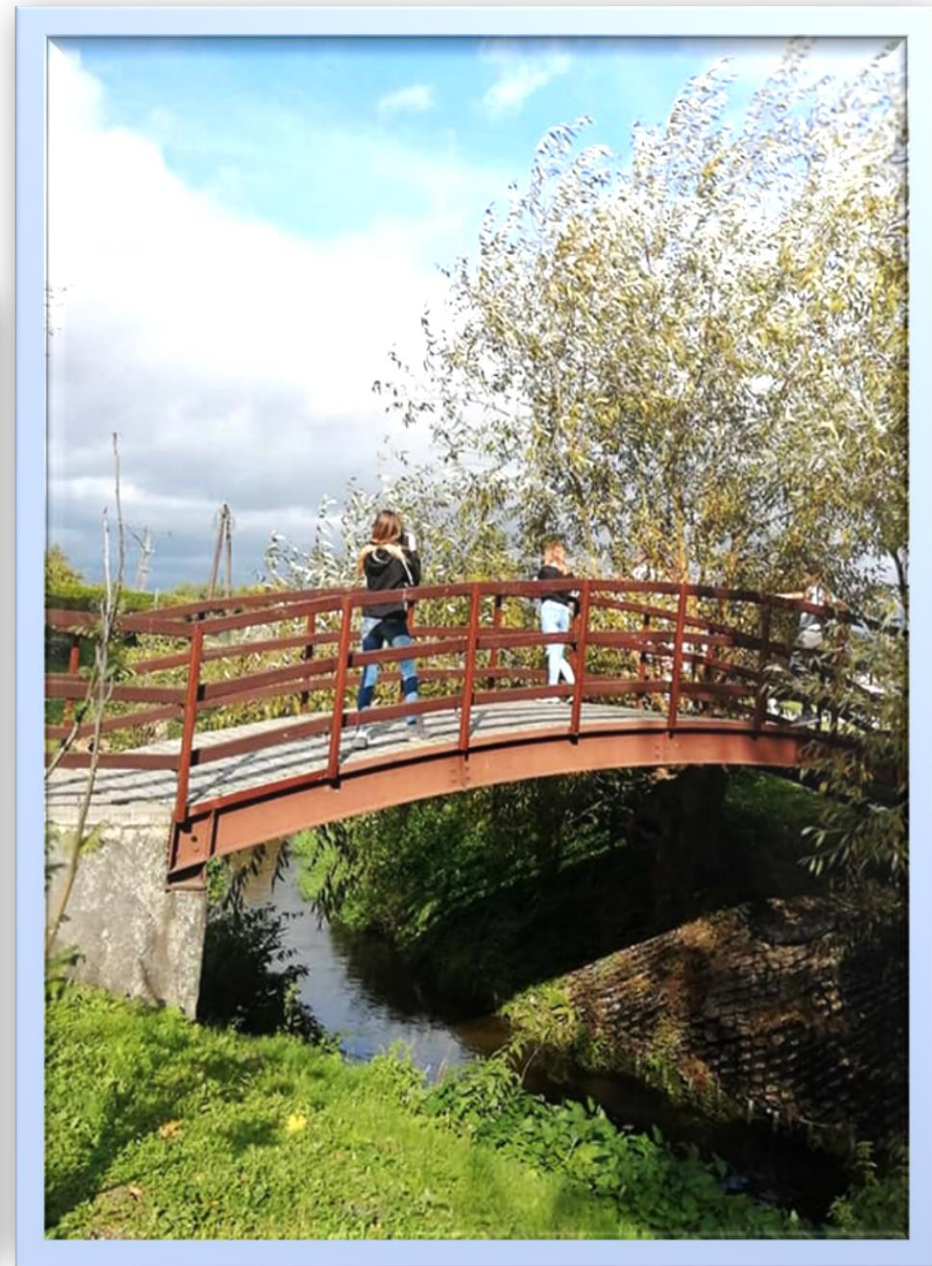
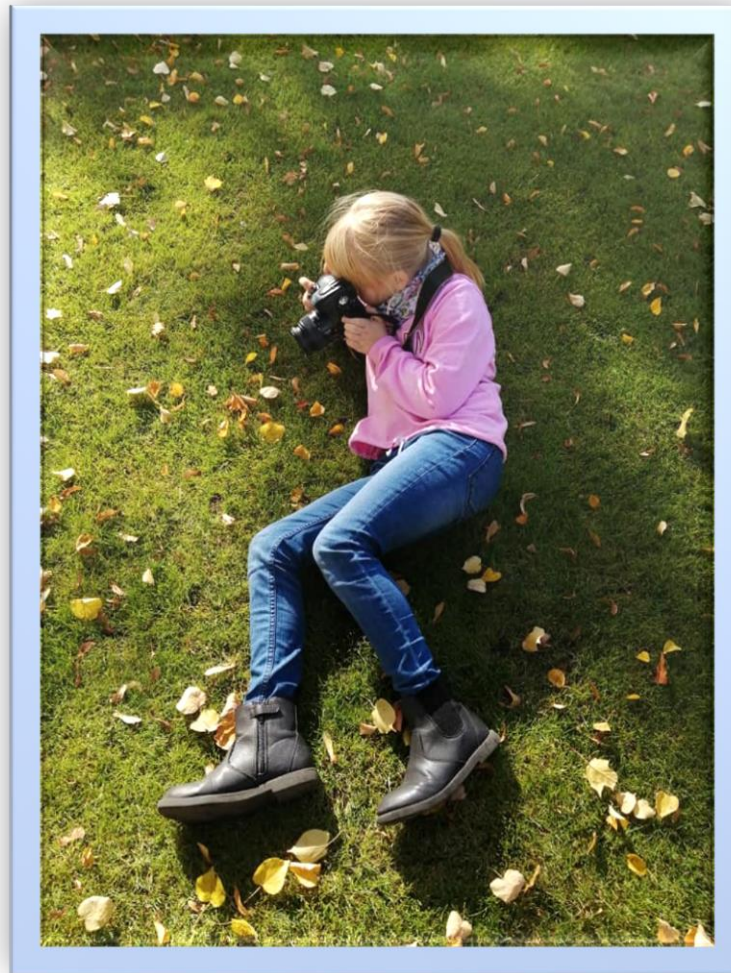
Klub
młodzieżowy –
zajęcia
fotograficzne

ZHP Hufiec Tuchola - HAUS

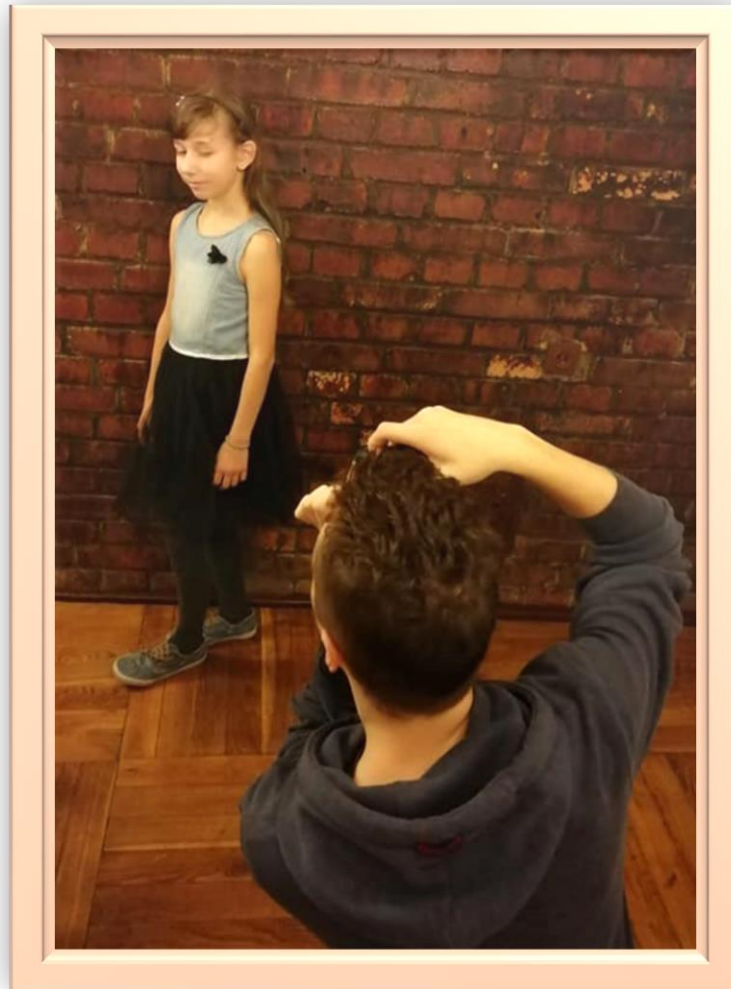
Klub
młodzieżowy –
zajęcia
fotograficzne

ZHP Hufiec Tuchola - HAUS

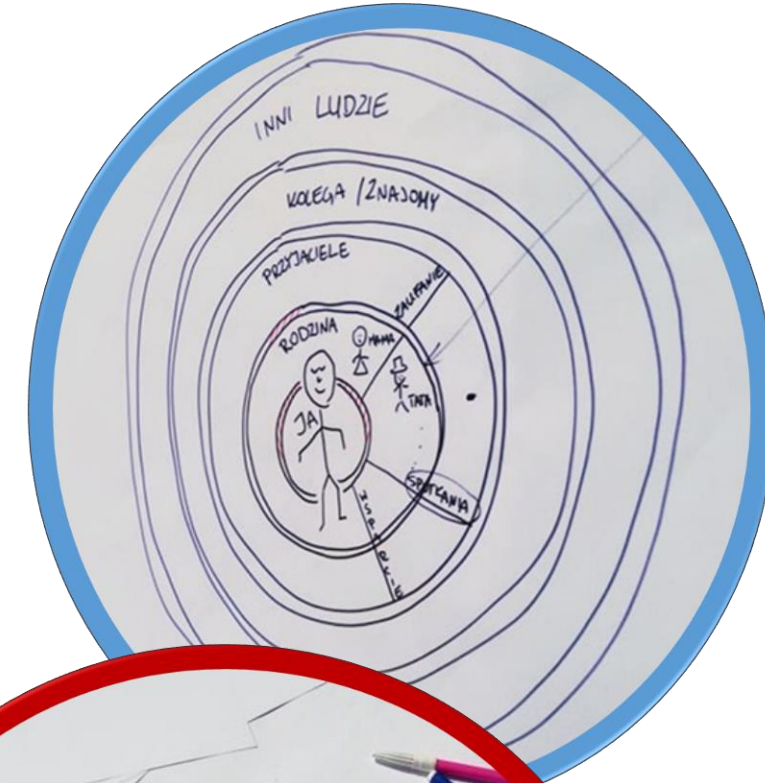
Klub
młodzieżowy –
zajęcia
fotograficzne

ZHP Hufiec Tuchola - HAUS

„Pani Teresa Ulanowska, certyfikowana **trener umiejętności społecznych** TUS SST w Tucholi, prowadzi harcerski klub młodzieżowy w ramach projektu dofinansowanego przez EFS, we współpracy z LGD Bory Tucholskie. Klub opiekuje się dziećmi i młodzieżą zagrożoną wykluczeniem społecznym.

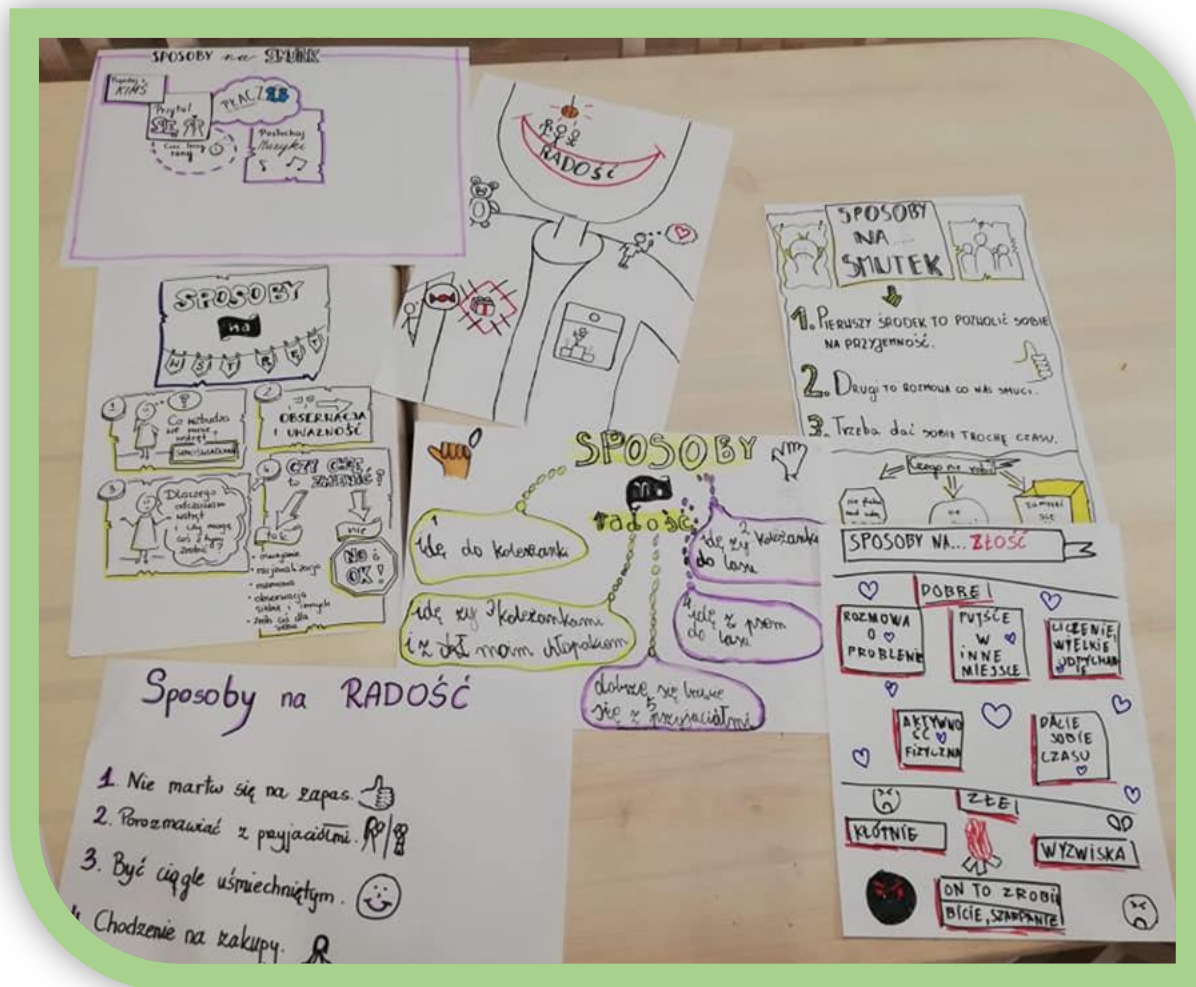
Wśród nich są także uczestnicy z zespołem Aspergera, niepełnosprawnością intelektualną, z niedosłuchem, wycofane i nieśmiałe, z trudnościami w komunikowaniu interpersonalnym. Sesje treningu umiejętności społecznych stanowią ważny element całości zajęć. Pani Trener w swej pracy z dziećmi stosuje nasze narzędzia, uczestnicy projektują gry, rysują czy też piszą historyjki społeczne.”

ZHP Hufiec Tuchola - HAUS

Trening umiejętności społecznych

ZHP Hufiec Tuchola - HAUS

współpraca

ZHP Hufiec Tuchola - HAUS

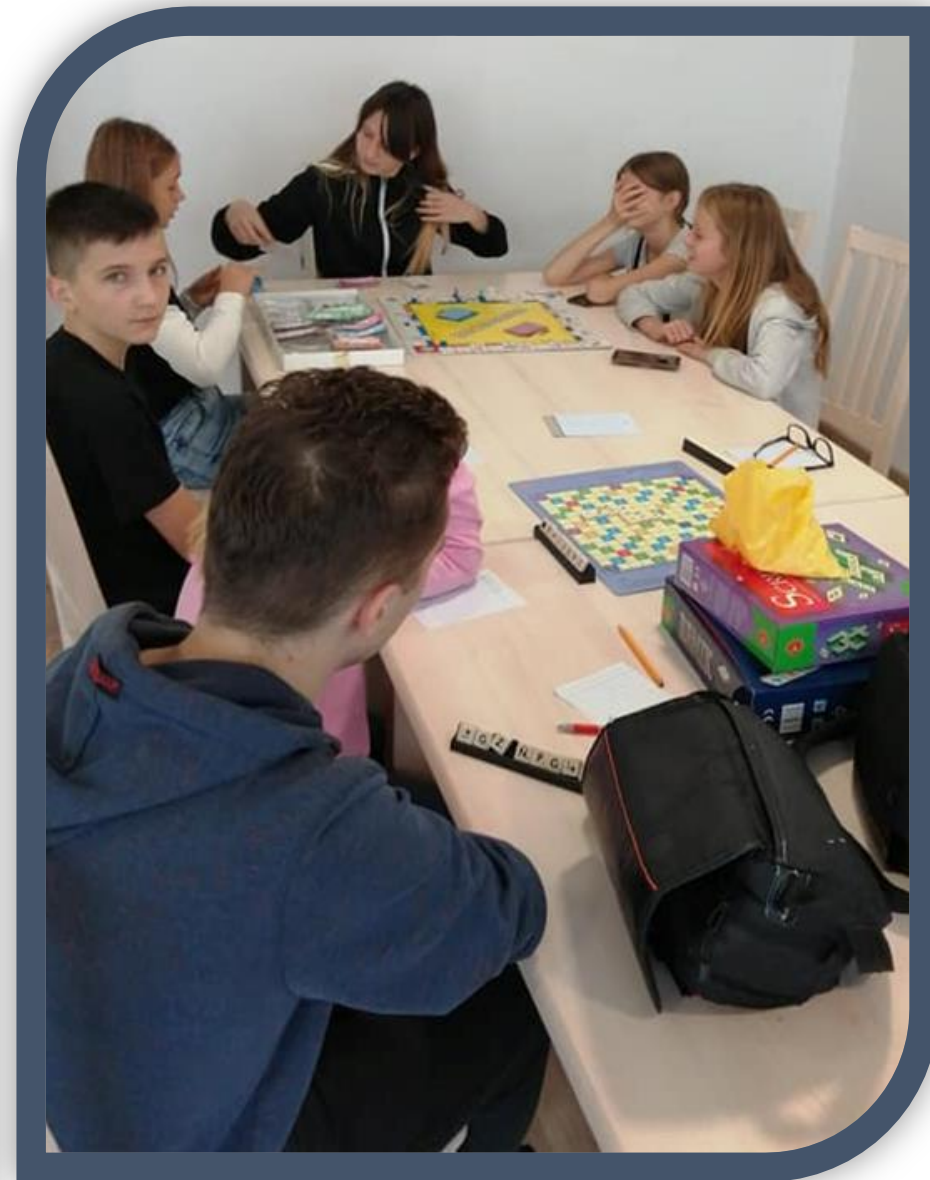
Zajęcia artystyczne

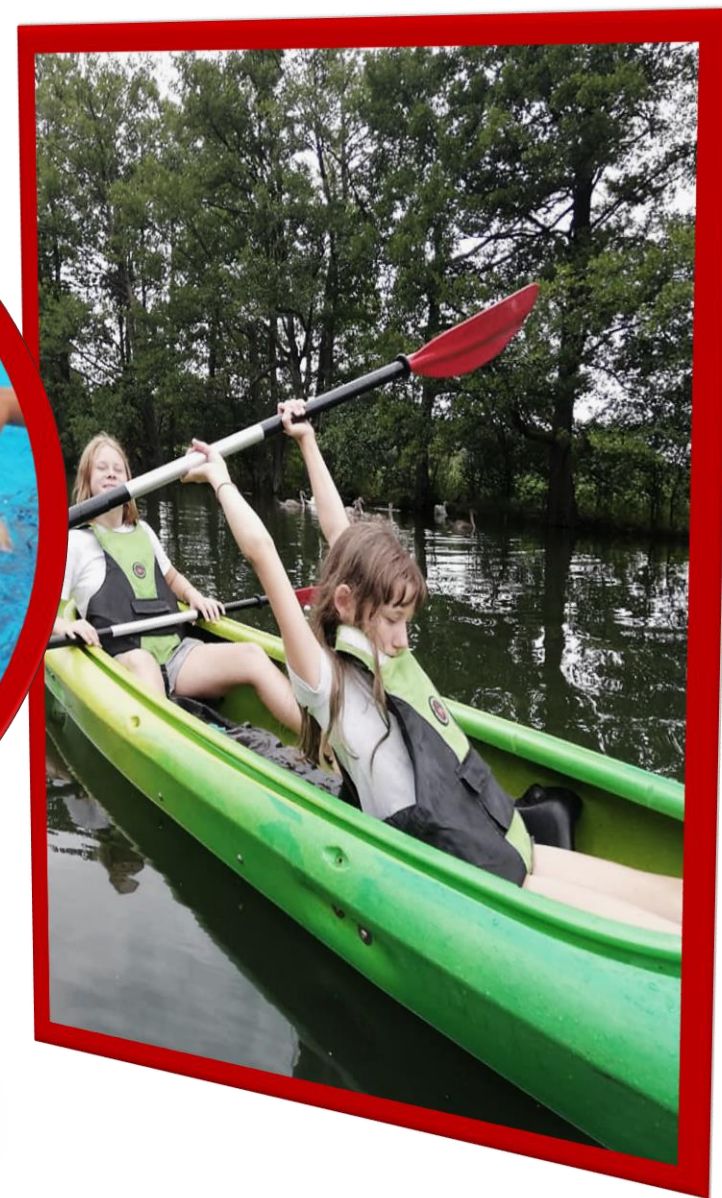
ZHP Hufiec Tuchola - HAUS

Zajęcia
integracyjne

ZHP Hufiec Tuchola - HAUS

Obóz 5-dniowy
w Białej

ZHP Hufiec Tuchola - HAUS

Obóz 5-dniowy
w Białej

ZHP Hufiec Tuchola - HAUS

Obóz 5-dniowy w Białej

ZHP Hufiec Tuchola - HAUS

Obiady w restauracji
to nie tylko posiłki

Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski "Aktywniej razem w WTZ"

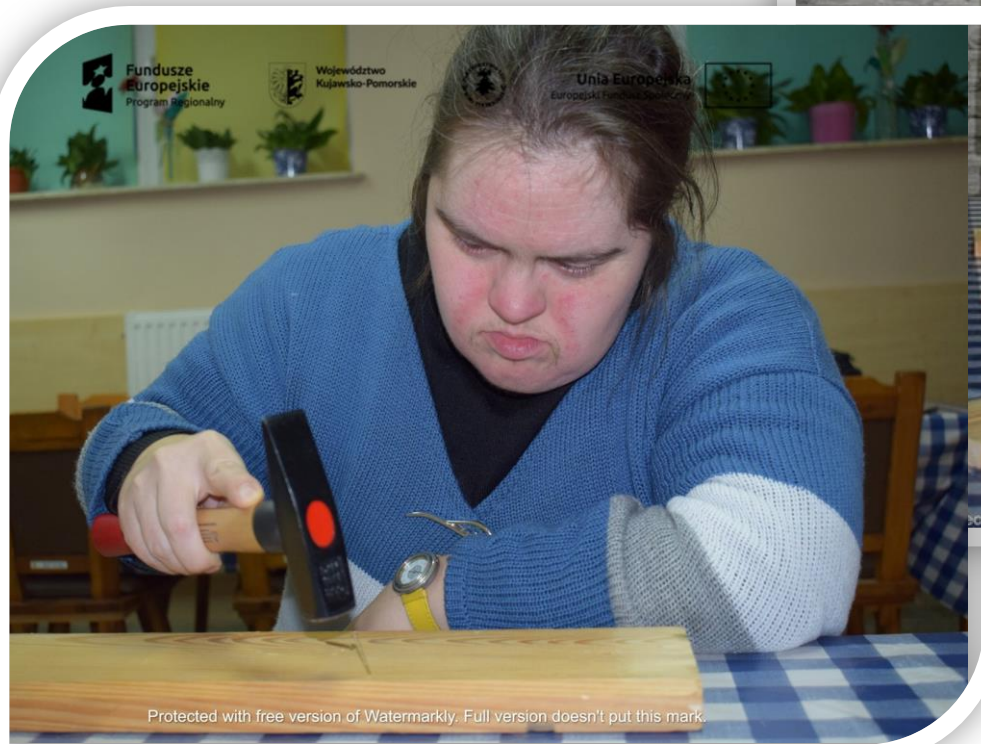

12 osób niepełnosprawnych intelektualnie (upośledzenie umysłowe lub choroba psychiczna), które ukończyły 18 rok życia

Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski "Aktywniej razem w WTZ"

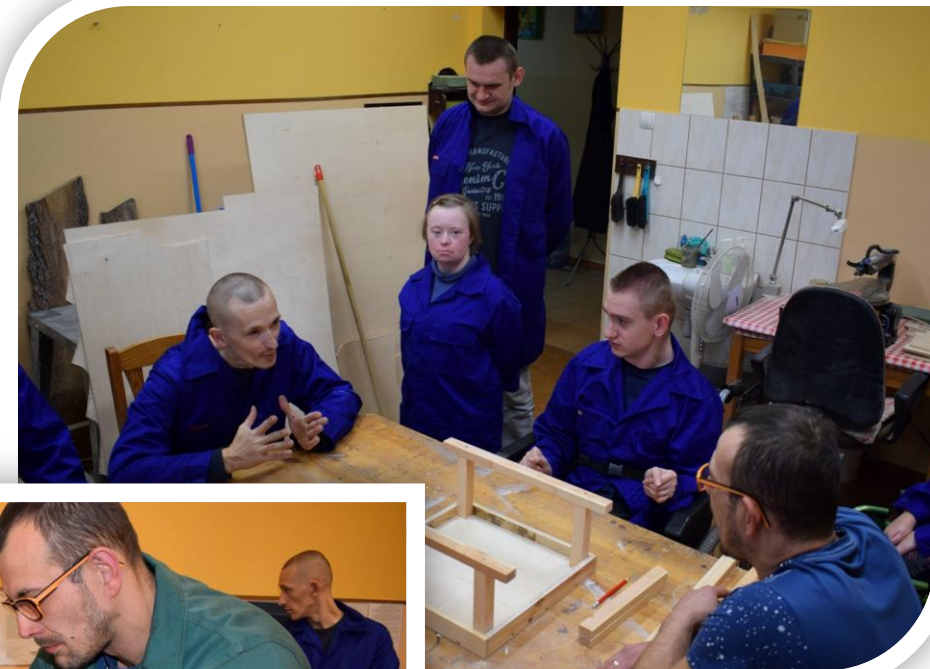
Warsztaty
techniczne

Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski "Aktywniej razem w WTZ"

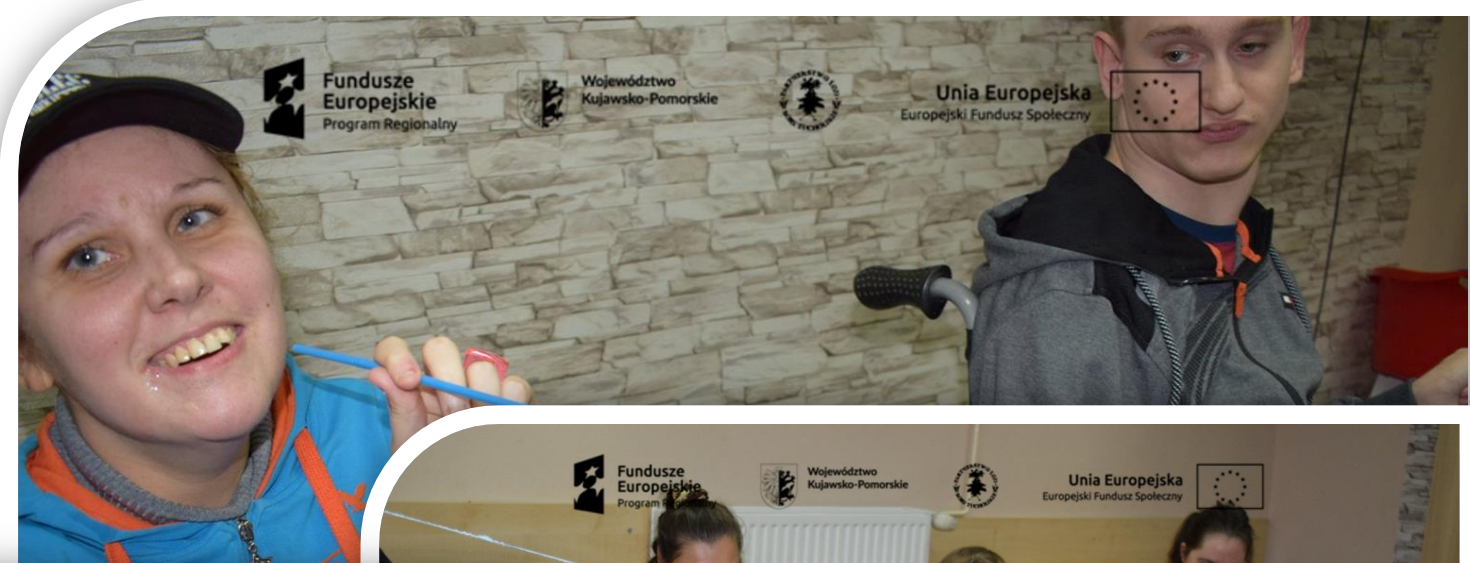
Warsztaty
techniczne

Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski "Aktywniej razem w WTZ"

Zajęcia
sportowe i
psychologiczne

Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski

"Aktywniej razem w WTZ"

Warsztaty
ogrodnicze

Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski "Aktywniej razem w WTZ"

Warsztaty
ogrodnicze

Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski "Aktywniej razem w WTZ"

Warsztaty kulinarne

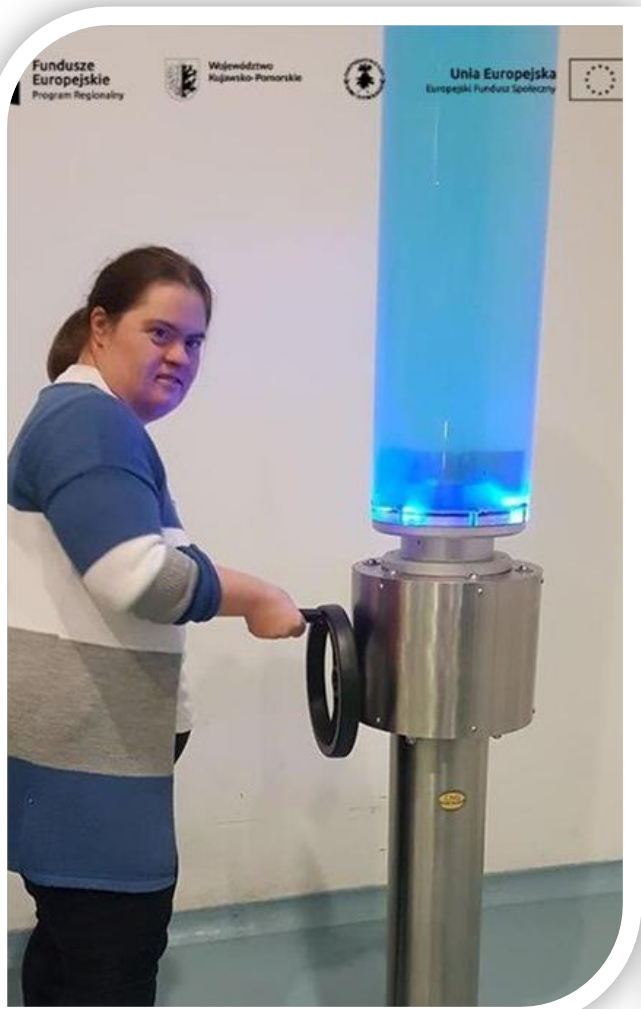

Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski "Aktywniej razem w WTZ"

Wycieczka do Torunia

Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski "Aktywniej razem w WTZ"

Wyjazdy
na basen

Towarzystwo Miłośników Ziemi Cekcyńskiej „Dla seniorów w wiejskich świetlicach”

Aktywizacja 30 mieszkańców w wieku powyżej 50 lat zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z terenu gminy Cekcyn poprzez prowadzenie mobilnego pakietu działań dla seniorów w wybranych świetlicach

3 grupy x 10 osób w 3 miejscowościach oddalonych od wsi gminnej

Towarzystwo Miłośników Ziemi Cekcyńskiej

Dla seniorów w wiejskich świetlicach

Warsztaty plastyczno-
rękodzielnicze
(marmoryzacja, quilling,
świece żelowe)

Towarzystwo Miłośników Ziemi Cekcyńskiej

Dla seniorów w wiejskich świetlicach

Wyjazdy do teatru, opery,
wycieczki na terenie
powiatu tucholskiego

Towarzystwo Miłośników Ziemi Cekcyńskiej

Dla seniorów w wiejskich świetlicach

Spotkania „przy kawie”
i wieczorki poetyckie

Towarzystwo Miłośników Ziemi Cekcyńskiej

Dla seniorów w wiejskich świetlicach

Spotkania z psychologiem
oraz ze specjalistami z ochrony zdrowia

STOWARZYSZENIE GOSPODARSTW OPIEKUŃCZYCH WK-P

Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców Gminy Tuchola na bazie gospodarstw opiekuńczych

aktywizacja i integracja grupy 12 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z terenu Gminy Tuchola w wieku 50+ w oparciu o zasoby działających na tym terenie gospodarstw opiekuńczych

2 grupy 6-osobowe (w gospodarstwie „Nad Brdą” oraz w Legbądzie)

26 spotkań 6-godzinnych + 6 wyjazdów

STOWARZYSZENIE GOSPODARSTW OPIEKUŃCZYCH WK-P

Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców Gminy Tuchola na bazie gospodarstw opiekuńczych

warsztaty aktywizacyjne dotyczące takich tematów jak: lokalne zwyczaje i obrzędy, rękodzieło i sztuka ludowa, moda, zdrowie i uroda, opieka nad chorymi i starszymi, wsparcie osób niepełnosprawnych

aktywizacja w grupie poprzez gry i zabawy, ćwiczenia ruchowe (spacery, grzybobrania itp.)

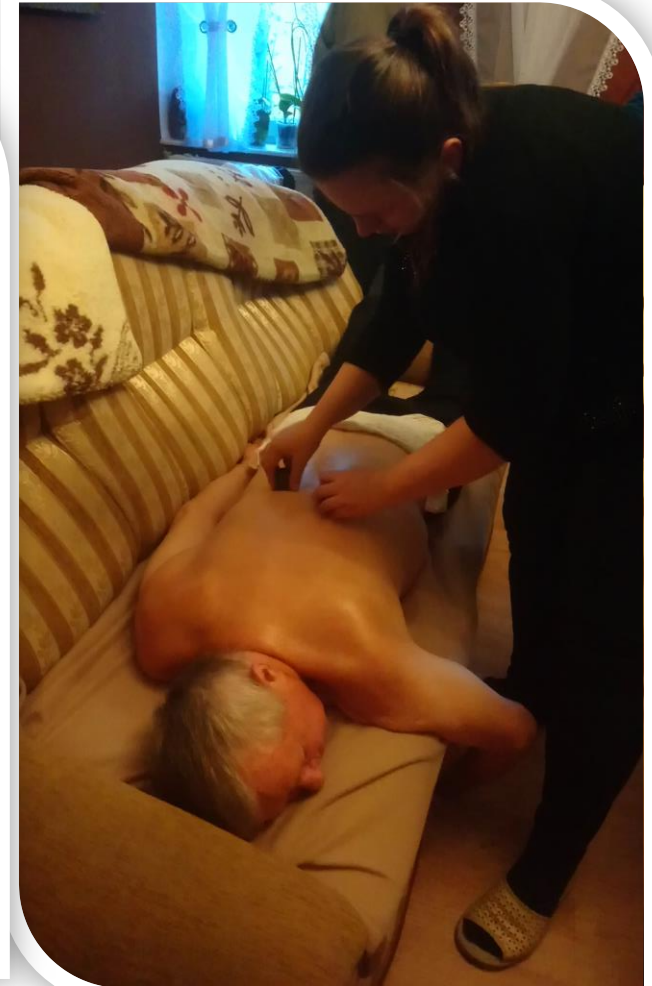
Spotkania z psychologiem

STOWARZYSZENIE GOSPODARSTW OPIEKUŃCZYCH WK-P

Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców Gminy Tuchola
na bazie gospodarstw opiekuńczych

STOWARZYSZENIE GOSPODARSTW OPIEKUŃCZYCH WK-P

Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców Gminy Tuchola
na bazie gospodarstw opiekuńczych

Wyjazdy
kulturalno -
integracyjne

STOWARZYSZENIE GOSPODARSTW OPIEKUŃCZYCH WK-P

**Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców Gminy Tuchola
na bazie gospodarstw opiekuńczych**

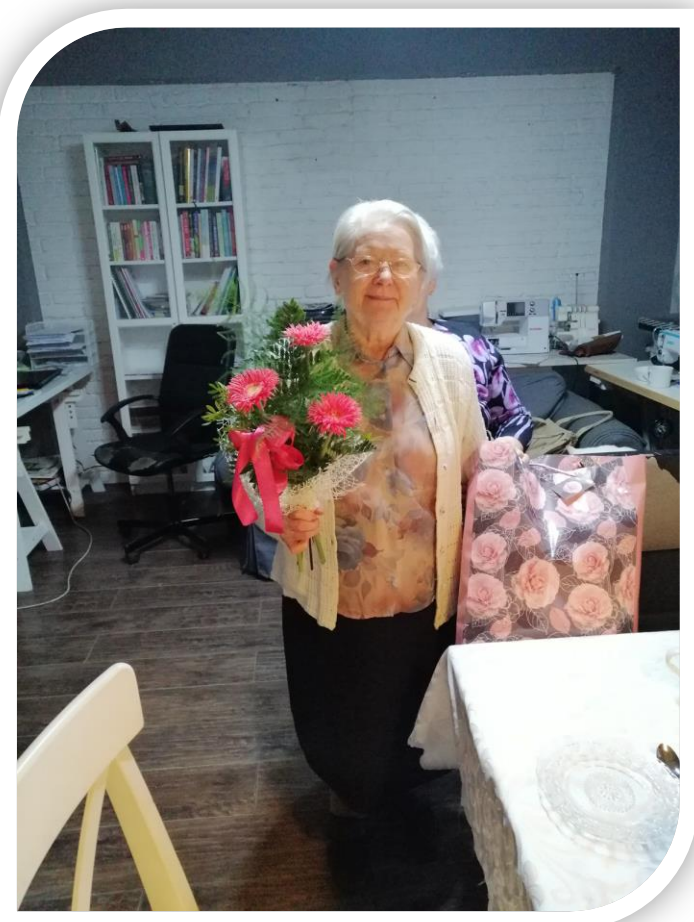
Fundacja Cudawianki „Cudawianki dla seniorów”

10 osób zagrożonych ubóstwem i
wykluczeniem społecznym z terenu
Gminy Lubiewo w wieku powyżej 50+

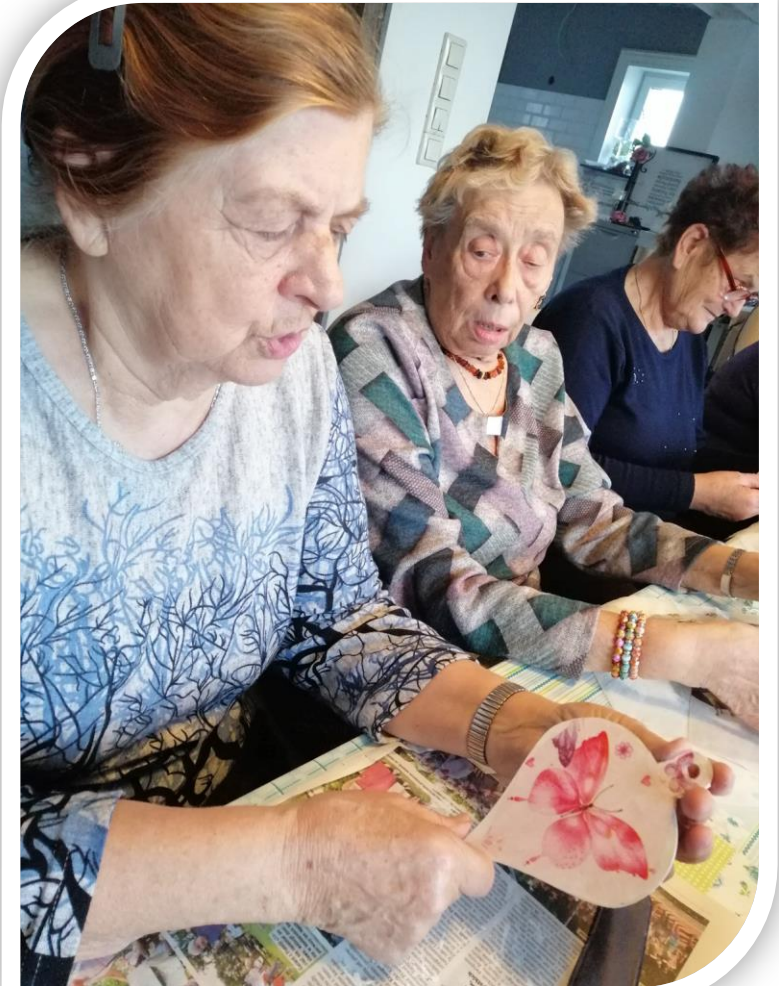
Fundacja Cudawianki „Cudawianki dla seniorów”

Fundacja Cudawianki

„Cudawianki dla seniorów”

Stowarzyszenie Mieszkańców i Miłośników Piły nad Brdą "BUKO,"

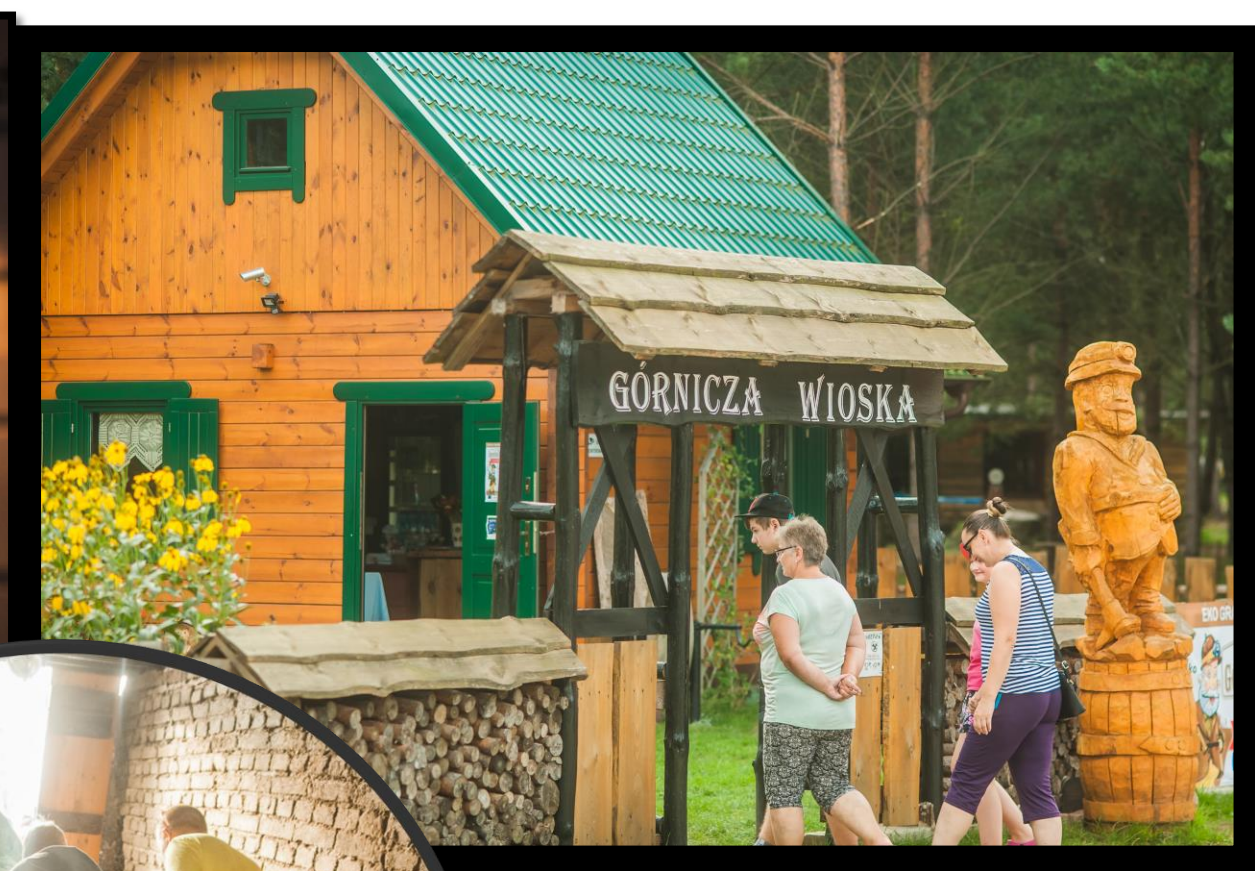
Gastroturystyka szansą na aktywizację społeczno-zawodową
mieszkańców obszaru LSR

Zwiększenie aktywności społecznej i
gospodarczej 17 mieszkańców obszaru
LSR będących osobami zagrożonymi
ubóstwem lub wykluczeniem
społecznym w dziedzinie gastronomii

Liczba osób pracujących po
opuszczeniu programu – 4 osoby

Stowarzyszenie Mieszkańców i Miłośników Piły nad Brdą "BUKO,, Gastroturystyka szansą na aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców obszaru LSR

**Warsztaty kulinarne „Borowiacko-śląskie
smaki w Górniczej Wiosce”**

Warsztaty cukierniczo-piekarnicze

**Kuchnia eko i vege: dania kuchni borowiacko-
śląskiej w wersji ekologiczno-wegetariańskiej**

RYBY Borów Tucholskich na talerze

Stowarzyszenie Mieszkańców i Miłośników Piły nad Brdą "BUKO", Gastroturystyka szansą na aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców obszaru LSR

Szkolenie z dietetykiem

System HACCP w gastronomii

Aranżacja i wystrój sali i stołów

Marketing i promocja produktów lokalnych

Wyjazdy studyjne do funkcjonujących obiektów gastronomicznych opierających swoją działalność na kuchni regionalnej i historycznej

Krótki łańcuch dostaw – „Dlaczego warto kupować od sąsiada?”

Klub młodzieżowy w Witosławiu i Rościminie

Niepełnosprawny świadomym uczestnikiem ruchu

Wsparcie osób niesamodzielnych – seniorów

Aktywizacja społeczno-zawodowa kobiet

Młodzież przebywająca w MOW

Infrastruktura służąca rewitalizacji społeczno-gospodarczej – „Blżej gwiazd”

Infrastruktura służąca rewitalizacji społeczno-gospodarczej – centrum akceptacji i aktywności społecznej

Trudności

- ✓ Brak jasnych wytycznych, również z poziomu krajowego, dot. RLKS w odniesieniu do poszczególnych funduszy (co stosujemy, gdzie dopuszcza się odstępstwa, uproszczenia czy wręcz wyłączenia) – różnorodne podejście do tych samych kwestii (wezwanie do uzupełnienia braków/złożenia wyjaśnień a modyfikacja wniosku)
- ✓ Wiele komórek zaangażowanych we wdrażanie – problemy z komunikacją (SW-LGD, SW-SW)
- ✓ Skupienie LGD i SW na tworzeniu dokumentacji, ustalaniu procedur – zatracanie ideologii podejścia LEADER, mało czasu na działania stricte animacyjne, kreowanie innowacyjnych pomysłów, pracę z mieszkańcami.

Trudności

- ✓ Różnorodne zasady, w tym procedury oceny i wyboru w poszczególnych funduszach, oraz
  - ✓ brak doświadczenia LGD w realizacji działań objętych wsparciem EFS i EFRR,
    - ✓ „trudna” grupa docelowa w ramach EFS – osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
    - ✓ zmiana sytuacji na rynku pracy, a efektywność zatrudnieniowa w projektach aktywizacji społeczno-zawodowej
  - ✓ ograniczony potencjał kadrowy LGD,
  - ✓ dodatkowe obowiązki wynikające z wdrożenia mechanizmu grantowego – bieżący monitoring i kontrola realizacji grantów, rozliczenie płatności, wypłata środków
  - ✓ słabo przygotowany organ decyzyjny - potrzeba ekspertów, nie tylko organu spełniającego parytety sektorowe,
  - ✓ uzależnienie uruchomienia środków na inwestycje z zakresu rewitalizacji od GPR/LPR
  - ✓ zróżnicowanie LGD ze względu na fundusz wiodący – problemy z wdrożeniem Planu Komunikacji przez LGD-y z wiodącym EFS

Co na przyszłość?

- ✓ Najpierw LSR potem źródła finansowania realizacji jej celów
- ✓ LSR to dokument „żywy” podlegający aktualizacji
- ✓ Planowanie równoległe na wszystkich poziomach (Ministerstwa-SW-LGD)
- ✓ Uproszczenia - „odbiurokratyzowanie” LEADER’a na ile się da
- ✓ Wszyscy mamy taką samą wiedzę i stosujemy jednolite podejście
- ✓ Więcej uwagi dla animacji i budowania lokalnego potencjału
- ✓ Ryczałt na działania animacyjne – zastosowanie obecnego podejścia z EFRROW
- ✓ Wdrażanie projektów w systemie grantowym.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ 😊

MAGDALENA KURPINOWICZ

PARTNERSTWO „LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA BORY TUCHOLSKIE”

Prezydium Kujawsko-Pomorskiej Sieci LGD